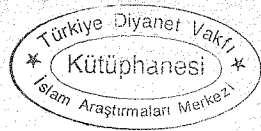

۱۹ تَمُوز ۱۹۱۷

صافی : ۲

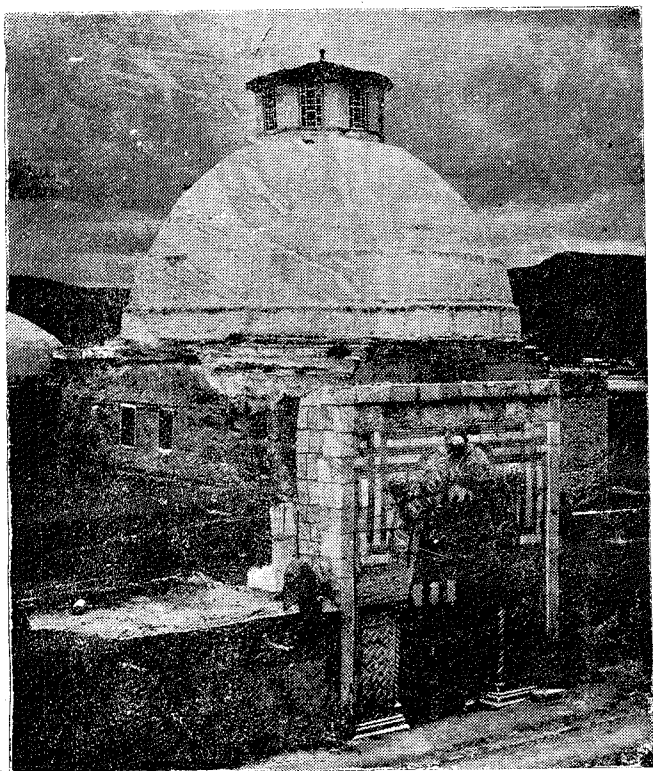
برنجی سنه

کتابخانه

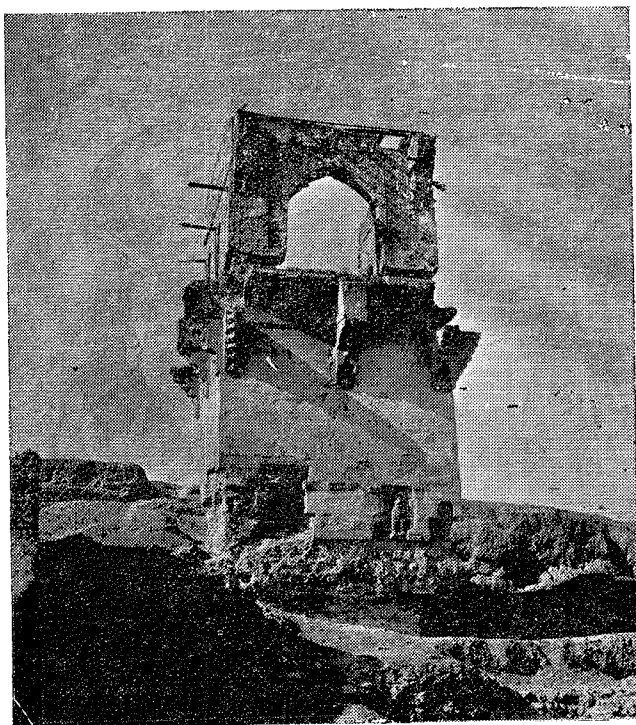

علم ، صنعت و اخلاق دار هفته لی مجموعہ

معماری

قره‌طای کبیر مدرسه‌سنگ قالان اقسامی، مرمقپو و قبه

قونیه‌ده سلطان علاءالدین سرایندن کوزل خرابه‌نک
اون یدی سنه اولکی حالی

وسلچوق سلطانلرینک سرائلرندن قاله کوزل بر خرابه موجوددر .
بوندن اون یدی سنه اول بوسرایک اوست قاتیله برابر برکوشه‌سنی
تشکیل ایدن برقمسی جهالت وانحطاطدورلرینک تخریبات متوالیه‌سندن
قورتیلارق محو و غائب اولمش قیمتلی بر جوق اقسام و مزیناتنه رغماً
هردرلو عظمت و کوزلاکیله حالا طوریه‌وردی .

ترتیبات معماریه‌سنده کی قدرت ، صنایع انشائییه‌سنده کی مهارت
و طرز تزیننده کی معرفت او قدر معنا بر درجه‌ده ایدی که، ایلک
نظزلرده بو خرابه‌نک سرایک اهمیتلی بر پارچه‌سنی تشکیل ایتدیکنی
کشف ایتک کوچ دکلدی .

قره طای مدرسه‌سنه و سوقاغننه و قونیه‌نک اوزاقلرینه و یکی
تورک وطنه حاکم اولان بو پارچه‌نک کنیش، آلتون یالیزلی صیغنی،
جبهه‌سنک اک کوزل و صنعتلی چپچکار و یازیلرله مزین صیرلی چینی
قابلامه‌سنه مورکولکه‌لردوشوریور ورنکارده کی قیمت و فوق‌العاده‌لکی
برقات ده‌ها زیاده‌لشدیریوردی . اصل جبهه‌ده سیوری کمرلی کنیش
بر آجیق‌لق ایچریسنه فرحلی نظرلر تأمین ایدیوردی . بوراده غایت
صنعتکارانه و ماهرانه طوغله‌دن چیقیشلی اولارق اورلش متناسب
مسندلر اوزرینه آجیق چیمه‌لر ترتیب اولوغشدی .

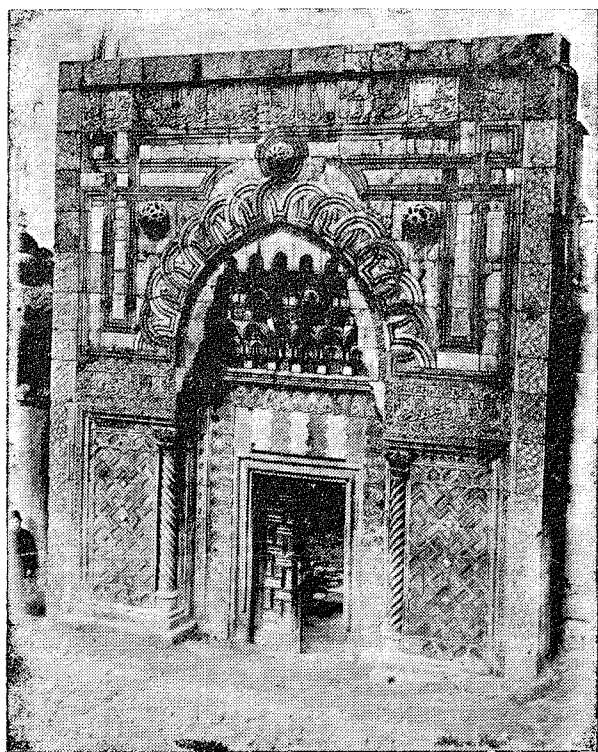
سیوری کمرلی آجیق‌لقک آلت قاتنده کی دوز و پنجره‌سز کوزل
دیوار سطحی، سلچوق‌تورکارینه مخصوص غایت‌صنعتکارانه برطرزده
اویولش ایکی‌آرسلان ترین ایدیوردی . تکمیل‌بونلر، عرض‌ایتدیکم
کبی ، سرایک ترتیبات داخلیه‌سنده بوقسمک اهمیتلی برایشه تخصیص
اولومش اولدیغنی اثبات ایدیوردی . وینه تکمیل بوتقرعات معماریه
و تزینیه‌نی مطالعه ایده‌رک میدانه چیقاریلایق تللرله سرایک هیئت

قونیه‌ده علاءالدین سرائی آثار باقیه‌سی

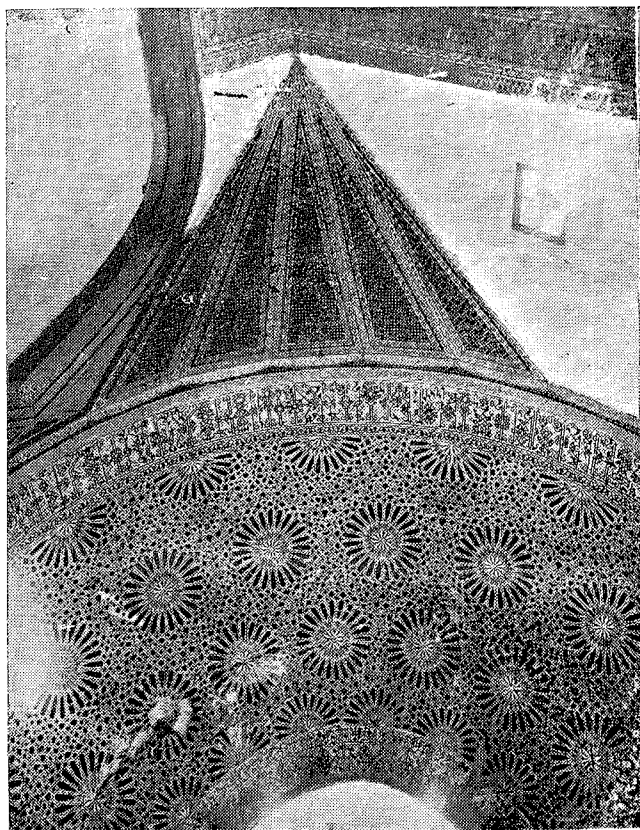
قره طای مدرسه‌سی

یکی مجموعه به صنایع معماریه اوزرینه یازیلایق ایلک مقاله‌نک
بیلیم نه دندر ، قونیه‌نک اسکی تورک معماریسی حقنده اولمسنه دائر
بنده برحس حاصل اولدی . بو اهمیتلی تشبیه بویه پک قیمتلی آثار
معماریه‌نک خاطره‌لریله شرف و برمک ایستدم . هم‌ده دنیانک صنعت
و معرفت خصوصنده اک حساس و عالم یتشمش باقیشیرینی ، اک مرغوب
ودرین اقتدارلرینی هر زمان ایچون حیرت‌لر ایچنده برافه‌رق اوکلرنده
کوچولنکارینی حس ایتدیرته‌جک اولان بو کوزل و یوکسک آثارک
ادراک ایده‌بیلدیکم قدر معرفت و قیمتلی بیلدیرمک ایچون (یکی مجموعه)
تشبیه‌نک واسطه اولمسنی آرزو ایلدم . چونکه بو کون (یکی مجموعه) یی‌چیقارانلرله
اوقویانلرک بیوک جدلرینک دنیانک برنجی درجه‌ده صنعتکار قومی
اولدقلرینه ایمان ایتلری لازمدر . بو ایمانک پک بیوک فائده‌لری اولاجقدر .
مدینتک اک بیوک دیرکلرندن بریسی اولان صنعت و معرفتک اک صاغلام
ویوکسک درجه‌لرینه دکمش برقومه منسوب اولدیغمنی اکلا یاجغز .
واو اعتماد و غرور ملی ایلله چالیشاجغز . بو کون اقوام مدینه‌ سائر
ایچنده بوجه‌لده غیر ایتیمکه غیرت ایده‌جکز . بوندن بشقه نه قدر کری
قالسه‌ق، نه قدر کندیمزی اونومش اولسه‌ق، بزه دائماً تاریخمزی ،
مدینتمزی ، قدرت علمیه‌مزی خاطراته‌جق ، بیانیلرله اثبات واعلان
ایده‌جک اولان بو یادکاری آثارک قالانلرینی ده‌ها زیاده بر حرمت
و محبتله و تقدیره شایان ملی برتعصبانه محافظه‌یه سنی ایدم‌جکز .

قونیه‌نک علاءالدین تپه‌سنده اطرافنده تریه‌لریله اسکی بیوک بر
سرای جامی ، بیسوک بر مدینتک طوبراق آلتنده قالمش اثرلری ،

قونیه ده قره طای کبیر مدرسه سنک خارجی مرمر قیوسی

قونیه ده قره طای مدرسه سی قبه سنک داخلی تزییناتی، موزاییق

بیان اولسان کوزل خرابه نك قارشيسنده و سلطان علاءالدين تپه سنك اتكندده سلچوق آثار معماریه سنك بر اینجیسی اطلاقنه سزا اولان (قره طای) مدرسه سنك خرابه سی بولمقدده در . بومدرسه نك هیئت عمومیه سندن ده مزین برمرمر قیو ایله یالکیز بیوک بر قبه بزه یادگار قالمشدر . سائر اقسامی وقبه لری منهدم اولمشدر . اولنرك یرینه کرپیچدن مدرسه اوطه لری قائم اولمش بواسکی وزنکین خرابه ایله یکی کرپیچ اوطه لرك بربریه مقایسه سی بزه طرز انشانك نه درجه لره ایندیکنی و حیات اجتماعیه نك نه قدر کسب سفالت ایندیکنی پك پارلاق بر صورتده کوسترمکده در . بوکون بوکرپیچ اوطه لر اینجندده تحصیل علم ممکن دکلددر . بونلری قالدیرملی؛ فقط قالدیررکن سلچوق تورکرلرنك اك مزین و مصنوع بناسی اولان بودارالعلمك اقسام باقیه سنه خلل کتیرمه مکه غیرت ایلی ، منهدم اولمش اولان قبه لرك اسکی تمللرینی تدقیق ایتملی و بونلری سوکمدکن اجتناب ایتملیددر . هله بونلرك اوزرینه ویا جوارینه آلافرافه باغچه یایمق هوسندن صرفنظر ایتملیددر .

بواسکی بنسالر و خرابه لری بر تاریخ و معماری کتابیددر . بونلرك بومقصود و غایه ایله محافظه ویا استعمال ایدرکن قیمت و اهمیتنی و طرغریلغنی تغلیط ایده جک و معین اولان کوزل لکنك قولایقله اکلاشیللمنه مانع اولاجق هر درلو علاوه لردن اجتناب ایتملیددر .

قره طای مدرسه سنك مرمر قیوسی هر درلو معناسیله مکمل اثر معیاریددر . آل سلچوق دورنده تورک استادلری فی الواقع بوقیودن ده بیوک ودها مزین نیجه آثار میدانه کتیرمشلرددر . هر حالده آثار مذکورده اینجندده بوقیوتناسینك فوق العاده لکی ، طاش کسمه لرینك صورت حلی و مزینات و تفرعات معماریه سنك تنظیمندده کی قدرت و مهارت نقطه نظرندن بر موقع ممتاز طوتمقدده در . تورک مسلك معماریسنك سکن عصر اول تأسس و تکمیل ایتش قواعدینی بو قیونك تدقیقه

عمومیه سنك شکل و طرزی تدقیق اولونایلیر و حال اصلیمنه دائر رسملر و پروژهلر یاپیلا بیلیردی . بو صورتله تورک سلطانلرنك سرائیلرینه و بونلرك تشکلات انشائییه و تزیینیه سنه دائر اك قیمتلی وثیه لر بولونمش اولوردی . فقط قیمت بیلدیانلر ، ملنك تاریخنی اوکریملر بوکوزل و مقدس خرابه نك محوینه اوغراشیورلردی . شوسه لره قیرمه طاش حاضرلامق ایچون تمللرینی سوکیورلر ، مزینات معماریه یی حاوی منتظم مرمرلری پارچه - لیورلر و بوکونکی کرپیچ و سفیل اولرك تمللرینی یاپیورلردی . اوزمانکی والیلردن برینه علاءالدين تپه سنده قالان بقیه آثار معماریه نك فوق العاده حائز اهمیت اولدیغنی و تمللرك بو صورتله سوکولسنه دوام اولنورسه الله تدقیقات ایچون هیچ برشی قلمیه جفنی و سرائك مهم قسمنی تشکیل ایدن پارچهنك منهدم اولاجغنی و بو صورتله بر دها یرینه قونیللمسی ممکن اولسان بر اثر ك غائب اولاجغنی سوویلنلرده اولمشدی . والی او خرابه نك یرینه یوز الی ، ایکی یوز لیرا ایله اسکيسندن دها کوزل برکوشك یاپدیرا بیله جکنی سو بیلهرک بومسائلده کی بهره سز لکنی اثبات ایتشدی .

فی الحقیقه ، برمدت صوکره ، اوکوزل خرابه نك اوست قاتیله آلت قاتنك اك مهم قسمی ییقیللمش ، طوغله وچینی کی مالزله می ده مولوزلر آراسنده غائب اولمشدی . بوندن سکن سنه اول قونیه ده بولوندیغ انشاده سلطان علاءالدينك سرائیه عائد بیان اولسان کوزل خرابه نك آلت قاتنك بعض طوغله چیقه لرینی حاوی برکوشه دیوارندن بشقه میدانده هیچ برشی قالمامشدی . بوکا متأثر اولماق قابل دکلددر . فقط بزبویه نیجه مهم آثارك تاریخ تخریبه واقف اولدق و نیجه قیمتدار حیابینك هدف اولدقلری هدم و تخریب وقعه لرینه ویا نالایق بر صورتده استعمالرینه شاهد اولدق . قلمز بویه آجیلره آلیشمش اولغله برابر آثار مذکورده نك قورتارلسی ایچون چالیشمقدن برآن کری قانداق .

قبه نك ايج يوزينه بو صنعته مخصوص مكدل برخرج ايله طوتديرلمسى صورتيله حصوله كلن چيني سطح تزئيناتى ، ساچوقيلر طرفندن محبت واولويتله قوللاينلان وضوك درجه ترقى ايتديريلن برطرز تزئيندر .

معمار : كمال الدين

سكاريچ

لهستانده عثمانلى نفوذى

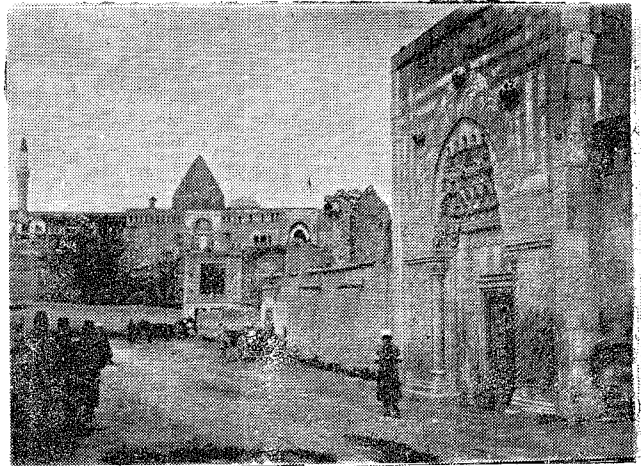
(كچن نسخهدن مابعد)

بودين واليسى مصطفى پاشايده آتيده كى امر كوندورلمشدى :
« بدونده وزير مصطفى پاشايه حكم كه بوندن اقدم حكم هايونم كوندريلوب نجه قرالى مابينده منعقد اولان عهدوميثاقك خلافتنه ذاهب اولوب ليه ولايته واردل مملكتته دخل وتجاوز ايدرسه اول جانيده اولان عساكر نصرت مائره سنداخى مملكت وولايته آفين ايدوب قصبات وقراسن ياقوب ييقوب واطفال وازواجلرين اسير واپوان واسبابلرين يغما وتالان ايدوب فراريلرين قليجدين كچيروب انتقام تام ايله سن ديو امرم اولمشدى . الحاله هذه اردل ويوده سى سده سعادت مصيرمه مكتوب كوندروب اشو سنه مباركه ده ماه جاذى الاخرنك يكرمى يدنجى كوفى بالذات قاقوب بعده ليه ولايته واردله دخل وتجاوز ايدرسه فرمان شريفم موجبنجه سن اول جانيه توجه اتدوك كده بوسنه وكليس وپوزه غه سنجاقلى بكلى داخى كندو سستلردن قرالك مملكتته يوروب اوروب خراب وياب اتمك ايچون كندولره احكام شريفه كوندورلمشدر . بيوردوم كه واريچاق بوباده سنداخى مرتب ومكمل حاضر واماده اولوب فى الواقع قرال مذكور خلاف عهد ذكر اولنان ولايتله دخل وتجاوز ايدرسه سنداخى فرمان شريفم موجبنجه جيتكده مركز اولان جلادت وشهامت وحسن فراست وكياستك موجبنجه شويكده لازمه غيرت ديندارى وقاعده حيت كيتى ستانى ظهوره كتورمك بابنده انواع اقدام واهتمامك ظهوره كتوروب ومشاراليهم بكلى قوللر مه داخى معجلاً مكتوب كوندروب خصوص ماربورى اعلان ايله سن كه انلر داخى فرمان شريفم موجبنجه اول طرفدن يوروبوب كفارخا كسار ضلالت آثاره مجال ويريوب قهرلندن كللر . فى ۱۷ ج ۹۸۴ » (۱) .

« نجه قرالى » ، صوقوللوك انديشه ايتديكى كى ، باطورى اشتوانك حركته هيچ برصورتله مانع اولامادى . رسم توج پارلاق بر صورتده اجرا ايدلدى . باطورى اشتوان لهستان تاجنه نائل اولديني كوندن اعتباراً ديوان هايون ايله ظاهراً حسن مناسباتده بولونمش ، بو صورتله لهستان تاجنى وفاته قدر محافظه ايتك ايسته مشدى .

صوقوللوك لهستانه قارشى تعقيب ايتديكى سياست ، بو جسيم اولكيني افلاق ، بغداد واردل كى عثمانلى سلطنته تابع بولايه حاله قويقدى . سلطان مراد ثالث جلوسندن صوكرا ،

(۱) ديوان هايون مهمه دفترى ۲۸ ، ص ۱۰۶

قونيه ده قره طاي مدرسه سنك مرمى قيوسى وعلاء الدين سرايندن قالان آلت قات ديوارلىرى وعلاء الدين جامى (فوطوغرافى معمار كمال الدين بككدر)

او كرنليدر . تكميل بو قواعد معماريه تورك معمارلى آل عثمان دورينك الك پارلاق زمانلرته قدر كمال حرمته رعيت ايتملىر واولاسى اونوتامشدر . بوده بك طيبى بر شيدى ؛ چونكه او قواعد معماريه استعمال اولنان مالزومه انشائيه خاص اولان الك معقول ومحاكه لى طرز تزئيندن عبارت ايدى . كندى صنعت ومعرفتلى بكنمى رك عقلسىر ومحاكه سىر بر صورتده فرنكلى تقليد ايتكده باشلاديمز تاريخدن اعتباراً قواعد مذكوره دخى خللدار اولغه باشلامشدر .

قره طاي مدرسه سنك قبه سنده درت كوشه دن يووارلاغه كچن اصول ، شرق اقسام مختلفه انشائيه سنده طوغله نك عادت اولان صورت استعمالنه وچيني تزئيناتك صورت تطبيقه ده موافقد . يعنى ماربعدن يووارلاغه كچر كن كوشه لرده قالان پارچه لرى اوست اوسته ، طوغله طوغله ، طبقاتى بر بربردن ده زياته طاشيره رق راسلى ماربك كوشه سنده منتهى وضعلىر يووارلاغك خارجه مرسوم بر ذكثير الاصلاح منتظم تشكيل ايتك اوزره برطاقم مثلنلره ستر ايتك وبوصورتله قبه نك او پارچه لره عائد قوتلرني بو مثلنلردن حاصل اولان اهرامى بر قسم انشائى ايله ديوارلره نقل ايله مك هر حالده غايت صاغلام ومالزومه مستعمله موافق بر طرز اعمالدر . بوندن بشقه اهرامك وجوهنى تشكيل ايدن مثلنلر ايسه مثلث كرويلره نسبة ده زياته چيني تزئيناتى اصوللرته مساعددر .

كر ، طونوز وقبه نك مختلف طرز وشكللرده كى اعمالاق خصوصنده درين ملكه ومهارت صاحبي اولان سلجوق اوسته لرنيك بيان اولوندينى كى اوزمان آثارنيك همان براينجيسى عد اولونغه سزا اولان بوقره طاي قبه سنده قوللاندقلى اصولك هر حالده كنديلرنجه دخى سائلرته حرجج وتورك اسلوب انشا وتزئينه مخصوص وبنانك تشكيلات سائر انشائيه وتزئينيه سنده ده موافق اولدينى تظاهرا ايتكده در .

قبه نك مزينات داخله سنده كنججه : اسلام آثارى ايچنده بوجنسندن يرمثل ده بولونمى جق صورتده بر كوزلكى وپك چوق يوكسلمش بر معرفت ومهارت صنايعى حائزدر . بر برلرله لك آهنگدار بر صورتده ازدواج ايدميه بك رنگارده كى چيني لوحه لرنيك هندسى تزئيناتى ، چيچكلى وكوفى كوزل يازيلرى ميدانه كتيرمك اوزره اشغال ايدمى جكلى يرلره وشكللره كوره غايت منتظم كسيله رك وياخود او شكللرده اولجه احضار اولونارق بونلرك بربرى يانه وديوار ويا